

Japan en Azië

Dit deel gaat, evenals het vorige, over Nederlands-Indië, maar wat zich daar heeft afgespeeld, moet in een breder kader worden geplaatst. In ons vorige deel deden wij hetzelfde: wij hebben de opkomst en de ontwikkeling van de in wezen tegen het Nederlands koloniaal gezag gerichte Indonesische nationalistische beweging weergegeven tegen de achtergrond van wat elders in Azië geschiedde, t.w. in Brits-Indië, in Frans-Indo-China en op de Philippijnen. Naar dat bredere kader hebben wij ook nu willen streven: onze in het vorige hoofdstuk gegeven schets van het algemeen verloop van de oorlog tegen Japan moest in de eerste plaats duidelijk maken waarom het op Nederlands-Indisch gebied nimmer tot grote Geallieerde offensieven is gekomen en waarom het na Japans capitulatie geruime tijd heeft geduurd voordat het eerste Britse oorlogsschip voor Batavia verscheen. Die uiteenzetting heeft evenwel nog een andere functie: in de politiek namelijk welke Japan in zijn bezette gebieden heeft gevoerd, is een duidelijke ontwikkeling te zien en die ontwikkeling correspondeert met het oorlogsverloop. Zij werd er zelfs door bepaald: naarmate Japan er slechter voor kwam te staan, deed het grotere concessies aan de inheemse politieke krachten waarmee het in contact stond. Terwijl het die concessies deed, veranderde er overigens niets aan het Japanse streven om in de bezette gebieden de uiteindelijke zeggenschap te behouden. Aan de verlening van werkelijke onafhankelijkheid dachten de Japanners niet – ten aanzien van de buitenlandse politiek, de defensie en de economie dienden de formeel onafhankelijk gemaakte staten Japans leiding te blijven aanvaarden. Wij zullen dan ook in dit deel, zoals wij ook in ons vorige deden, begrippen als 'zelfstandig' en 'onafhankelijk', wanneer zij op Japans beleid betrekking hebben, tussen aanhalingstekens plaatsen; dat na te laten zou een misleidend beeld geven van wat Japan beoogde.

Door de Japanners zelf werd dat beleid niet als onoprecht ervaren. Voor hen die onder het oppergezag meenden te staan van een rechtstreeks van de Zonnegodin afstammende, unieke keizer en zich alleen daarom al boven alle andere volkeren verheven voelden en die zich bovendien in hun eigen visie zoveel moeite gaven om de 'Groot-Oost-Aziatische